

عملیات مین روبی در جنوب لبنان *

● بخش ترجمه

در اثر انفجار یک مین به هنگام جمع آوری هیزم در اطراف «دیر سریان»، منتشر کردند. سخن از مسأله مین ها به معنای تلاش برای محدود کردن این گونه گرفتاریها و همچنین فراهم کردن امکان توسعه ساختار زیربنایی و تولیدات کشاورزی است. بنابراین شایسته است که در کنفرانس بازسازی، مسأله مین های پنهان نیز مورد بحث قرار گیرد. تأکید این نوشته

سالها جنگ، در جنوب لبنان و خصوصاً منطقه تحت اشغال، بسیاری از میدانهای مین فراوانی بر جای گذاشته است. بعد از عقب نشینی اسراییل در سال گذشته، لبنان با خطر مینهای زمینی پنهان مواجه شد. البته غیرنظامیان بیشتر در معرض این تهدید قرار داشتند. در عناوین روزنامه ها خبر قربانی شدن افراد مختلف در اثر انفجار این مین ها در جنوب لبنان، به طور مکرر اعلام می گردد. روزنامه السفیر و بسیاری از روزنامه های دیگر در ۸ ژانویه ۲۰۰۱، خبر قربانی شدن پدر هفت کودک را

* این مقاله در کنفرانس بازسازی جنوب که در سال ۲۰۰۰ در بیروت برگزار گردید، توسط سرگرد فرانسیس افوری ارائه شد.

بر مناطقی خواهد بود که یونیفل* در آن استقرار دارد.

الف - عملیات مین رویی

مسأله مین های کارگذاری شده به طور کلی یک مسأله انسانی است و باید از این دیدگاه مورد بحث و بررسی قرار گیرد. این موضوع باید از جهات مختلف مورد بررسی قرار گیرد چون هر جهتی از اهمیت خاص خود برخوردار است. عملیات مین رویی مستلزم داشتن شناخت از ساختار مین و برخورداری از آگاهیهای برای کاهش خطرات، نقشه ها، توضیحات لازم، همکاری قربانیان انفجار «مین» و ساماندهی اوضاع آنها است و البته مشارکت گروهها، سازمانهای غیردولتی، ملی و بین المللی را می طلبد. سازمان ملل متحد برای برخورد با تهدیدات مین های زمینی به ایجاد مرکز همکاری برای مین رویی نیاز دارد. سازمان ملی مسئول مین رویی

با همکاری آژانسهای مثل هلال احمر، صلیب سرخ لبنان، نهادهای سازمان ملل و سازمانهای غیردولتی دیگر به مسأله آگاهی دادن برای کاهش خطرات مین ها پرداخته است. باید توجه داشت که برای سخن گفتن در مورد خطرات مین، با هر گروه از کودکان و کشاورزان، اساتید یا سربازان لازم است از روش خاصی استفاده کرد و هر یک از این گروهها را با یک روش ویژه و متفاوت آگاه نمود. آگاهی دادن نسبت به مین ها و میدانهای آن، باید بر اساس شیوه مخصوص به خود انجام گیرد که شاید چندان مشکل را حل نکند، ولی حوادث مربوط به آن را کاهش می دهد.

به هر صورت، شاید محدودیت امکانات موجود برای پوشش دادن

* United Nations Interim Forces In Lebanon (UNIFIL)

ب- آمار مین های باقیمانده در جنوب لبنان

اطلاعات موجود حاکی از آن است که ارتش لبنان طی سال گذشته، شروع به اقداماتی برای جمع آوری اطلاعات و شناسایی مناطق مین گذاری شده کرده است. سازمانهای مختلف، آمارهای متفاوتی در مورد تعداد مین های موجود ارائه می دهند. یونیفل نیز به نوبه خود بعد از عقب نشینی نیروهای اسرائیلی، نقشه ها و پرونده هایی که میدانهای مین را مشخص می کنند، گرفته است. نسخه ای از این سندها در اختیار نیروهای لبنانی قرار دارد. طبق این مدارک، تعداد مین هایی که در مناطق اشغالی سابق کار گذاشته شده اند، حدود ۷۰۰۰۰ مین از انواع مختلف ضد نفر و ضد تانک می باشد که حدوداً در ۱۹۰ میدان مین و ۳۰۰ تله مخفی، کاشته

چنین برنامه ای مانع از پیشرفت آن شود. به نظر من سازمان ملی مین رویی در این زمینه کارهای زیادی انجام می دهد، اما این امر توجه همگان را می طلبد. یونیفل گروه همکاری برای مین زدایی (MACC) را به عنوان مرکز و محور عملیات مین زدایی و جمع آوری اطلاعات مرتبط تأسیس کرده است و سازمان ملی مین رویی نیز به همکاری خود با یونیفل در این زمینه ادامه می دهد. یونیفل به موضوع آگاه کردن مدارس محلی و روستاهای اطراف نسبت به مسأله مین ها توجه دارد و این امر توسط سازمان ملی مین رویی اعلام شده است. به هر حال، واحدهایی از نیروهای یونیفل در مورد مناطق خطرناک و محدوده هایی که اهالی بومی، نباید وارد آن شوند به آنها هشدار می دهد.

شده‌اند. البته این اطلاعات، شامل مناطقی که مشکوک به وجود مین یا خطرات دیگری هستند، نمی‌شود و یعنی رقم واقعی بسیار بیشتر از آن چیزی می‌باشد که ثبت شده است.

این مین‌ها بیشتر در طول مرزها، خطوط درگیری با دشمن و نقاط استقرار قبلی نیروهای «لحد» و ارتش اسرائیل کار گذاشته شده‌اند. به اعتقاد من، در مورد مناطق مین‌گذاری شده ثبت شده، اولویت خنثی‌سازی با مین‌های موجود در خط سابق درگیری و نقاطی که ارتش اسرائیل و نیروهای ارتش جنوب لبنان در آن مناطق استقرار داشتند، می‌باشد. بدون شک فراوانی مین در این مناطق، تلاش‌های مربوط به بازسازی را با مانع روبرو می‌سازد.

ج- یونیفل و مین‌روبی

مین‌روبی یونیفل، بر پایه مدارک

موجود و اطلاعاتی است که از کشاورزان به صورت اضطراری می‌رسد و از یونیفل انتظار می‌رود که به عنوان بخشی از مسئولیت واگذار شده، اقدام به خنثی‌سازی این مین‌ها نماید. البته باید میان مأموریتی که از سوی شورای امنیت به عهده آن گذاشته شده است - که شامل پاکسازی مناطق مشخصی می‌باشد - و پاکسازی مناطق دیگر با انگیزه‌های بشر دوستانه، تفاوت قابل شد.

منابع یا اعتباراتی که در اختیار یونیفل گذاشته شده است برای مین‌زدایی با اهداف انسان دوستانه کافی نیست، لذا از کمک‌های محلی نیز باید استفاده شود.

کمک‌هایی که برای مین‌روبی ارائه می‌شود، فقط شامل پاکسازی مناطقی می‌شود که قرار است در آن، مراکز جدیدی برای استقرار نیروهای یونیفل ایجاد شود و اکثر مین‌روبی‌ها با

- گروه مهندسین اوکراینی که از ۸۰ نفر با درجات نظامی مختلف تشکیل شده است و بطور همزمان پاکسازی ۳ منطقه مین گذاری شده، به آنها واگذار شد. این گروه بیشتر در مناطقی کار می کند که برای یونیفل در نظر گرفته شده اند.

- یک شرکت مهندسی لهستانی با نیمی از اعضای گروه خود مرکب از پانزده نظامی با درجات مختلفی در زمینه خنثی سازی مین های UXOS در تمام منطقه جنوب کار می کند.

- یک گروه از مهندسان سوئدی، ایرلندی و فنلاندی

با توجه به آنچه گفته شد، اگر مین رویی جنوب به طور کامل به یونیفل واگذار شود، زمان زیادی برای تمام شدن کار صرف می شود. لذا مشارکت گروهها و سازمانهای بشردوستانه غیردولتی و متخصص در زمینه خنثی سازی مین، برای کمک به

اهداف بشردوستانه صورت نمی گیرد، چون مناطق مین گذاری شده بیشتر مناطق مرزی هستند، لذا خنثی سازی مین ها در طول «خط آبی» صورت می گیرد. نخست این محورهاها از میدانهای مین، پاکسازی می شوند تا گروههای گشتی بتوانند از منطقه مراقبت کنند.

یونیفل با وجود امکانات محدودی که در اختیار دارد، به خنثی سازی مین ها ادامه می دهد. حال دستاوردهای یونیفل چیست؟ مجموع مین های خنثی شده (۲۱۹۷ مین) می باشد که به شرح زیر است:

الف- ۱۸۵۷ مین ضد نفر (AAP)

ب- ۲۳ مین ضد زرهی (AT)

ج- ۳۰۴ UXOS

د- ۱۳ IEDS

گروههایی که یونیفل برای خنثی کردن مین ها استفاده کرده است، عبارتند از:

یونیفل و ارتش لبنان بسیار مهم است. از MACC به عنوان یک سیستم اطلاعات اداری در مورد چگونگی عملکرد مین‌ها یا مرکز اطلاعاتی استفاده می‌شود. تمام اطلاعات توسط نرم‌افزارها جمع‌آوری شده و پس از تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار می‌گیرند. طبق این اطلاعات، نقشه‌هایی از میدانهای مین ترسیم شده و به چاپ رسیده است که توسط واحدهای یونیفل مورد استفاده قرار می‌گیرند. بعد از خشی‌سازی مین‌ها گزارشی به MACC داده می‌شود و خلاصه نسخه‌ای از آن نیز برای سازمان ملی مین‌روبی در بیروت ارسال می‌گردد، لذا سازمان ملی مین‌روبی کلیاتی از فعالیتهای یونیفل را در اختیار دارد.

د- تهدیدات ناشی از مین‌های زمینی

تهدیدات مین‌ها در وهله اول به

مین‌های ضد نفر (AP) و بمبهای عمل‌نکرده مربوط می‌شوند. البته مین‌های ضدتانک و تله‌های انفجاری مخفی نیز در منطقه پیدا شده‌اند که مقدار آنها بسیار کم است. معمولاً برای انفجار این گونه مین‌های زمینی ۱۳۵ کیلو فشار نیاز است و وزن انسان معمولی برای عمل کردن آن کافی نیست، اما اگر تحت فشار قرار گیرند می‌توانند برای مردم محلی خطرناک باشند. خوشبختانه چنانکه اشاره شد، طبق اطلاعات موجود و فعالیتهای انجام گرفته مین‌های ضدتانک (AT) چندان دیده نشده است.

هشدارهای مربوط به میدانهای مین می‌تواند کسانی را که از نزدیکی این گونه مناطق خطرناک رفت و آمد می‌کنند، آگاه کند، ولی متأسفانه سیمهای خاردار اطراف میدانهای مین و توریهای موجود یا توسط اهالی از بین رفته و یا فرسوده شده‌اند و این امر

زندگی مردم را با خطر مواجه می‌کند. باید گفت که در اطراف بعضی از میدانهای مین سیم‌خاردار کشیده نشده است و علامتی نیز وجود ندارد. البته سازمان ملی مین‌روی علامتهایی را برای هشدار به افراد کنجکاو یا کسانی که می‌خواهند عکس یادگاری بگیرند، نصب کرده و این امر از میزان حوادث کاسته است، ولی این علامتها باید بیشتر جلب توجه کنند. البته یونیفل نیز در مورد مناطق خطرناک اطلاعاتی به مردم می‌دهد ولی باید توجه داشت که توان یونیفل محدود است و امکانات کافی برای نصب سیم‌خاردار در مناطق خطرناک را ندارد. بعضی اقدامات ضروری باید صورت گیرد و نصب علامتهای هشدار دهنده به اندازه لازم، می‌تواند اولین حرکت برای کاهش حوادث باشد.

ه- مشکلات

از جمله مشکلاتی که یونیفل به هنگام خنثی‌سازی مین‌ها با آن روبروست می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- محدودیت امکانات

- عدم وجود نقشه‌های کامل

مربوط به مین‌ها

- تنوع مین‌ها

- ساختار متنوع منطقه که مانعی

برای استفاده از ابزار مکانیکی موجود

جهت مین‌روی به شمار می‌رود.

- نامعلوم بودن اماکنی که مین‌های

ضد تانک در آنجا کاشته شده‌اند که

این مشکل امکان حرکت تجهیزات

مکانیکی را محدود می‌سازد.

و- نکات قابل توجه

نکاتی که باید مورد توجه قرار

گیرند شامل موارد زیر است:

- تسریع در برنامه‌های فرهنگی و آگاهی‌دادن در مورد مین‌ها و واگذار کردن آن به گروه‌های متخصص.

- مشارکت گروه‌ها و سازمان‌های بشردوستانه غیردولتی متخصص در خنثی‌سازی مین‌ها. برای کامل کردن فعالیت گروه‌های لبنانی و یونانی می‌توان در چارچوب همین برنامه، به عده بیشتری از لبنانیها آموزش کافی ارائه داد.

- اولویت‌دادن به خنثی‌سازی مین‌هایی که ممکن است در خط سابق درگیری وجود داشته باشند به جای منطقه مرزی.

- تجهیزاتی مثل ارابه‌های مکانیکی مخصوص خنثی‌سازی مین و سگ‌های شناسایی کننده مواد منفجره نیز باید مورد توجه قرار گیرند.

ز- خاتمه

بدون توجه به تهدیدات جدی مربوط به اراضی مین‌گذاری شده، غیرممکن است بازسازی جنوب به سادگی انجام گیرد، لذا شایسته است بررسی این مشکل به عنوان بخشی از برنامه بازسازی مورد توجه قرار گیرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی